

співробітників правоохоронних органів в Україні та за кордоном // Підприємництво, господарство і право. –2003. –№ 12. –С.27-31.

6. Страхование дело /Под ред. Л.И. Рейтмана. -М., 1992. –526 с.

7. Шахов В.В. Страхование. -М.: ЮНИТИ, 2000. -311 с.

8. Саркисов С.Э. Личное страхование. –М.: Финансы и статистика, 1996. –94 с.

9. Кагаловская Э.Т., Левант Н.А. Справочное пособие

по личному страхованию в России. –М.: ЮКИС, 1993. – 133 с.

10. Кудрявцев А.А. Демографические основы страхования жизни. –СПб.: Питер, 1996. -237 с.

11. Шаталов С., Шохин А., Коломин Е., Турбина К. Личное страхование в России. Опыт. Проблемы. Перспективы. -М.: Дайджест, 2001. -220 с.

Надійшла до редколегії 11.06.2004

ЖУК А.А. МЕСТО ЛИЧНОГО СТРАХОВАНИЯ РАБОТНИКОВ ОВД УКРАИНЫ В СИСТЕМЕ СТРАХОВАНИЯ

Представлен анализ механизма страхования жизни и определено место государственного личного страхования работников органов внутренних дел Украины.

ZHUK A.A. THE PLACE OF PERSONAL INSURANCE EMPLOYEES OF UKRAINE LAW-ENFORCEMENT ORGANS IN INSURANCE SYSTEM

The analysis of the mechanism of life insurance is submitted and the place of the state personal insurance employees of law-enforcement organs of Ukraine is determined.

УДК 366.54

О.В. ЗВЕРЕВА, канд. юрид. наук

Макіївський економічно-гуманітарний інститут

ДІЯЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ ПО ЗАБЕЗПЕЧЕННЮ БЕЗПЕКИ І ЯКОСТІ ТОВАРІВ, РОБІТ, ПОСЛУГ (ПИТАННЯ ПРИПИНЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНТРАФАКТНОЇ ПРОДУКЦІЇ)

Надано аналіз правового регулювання діяльності державних органів по забезпеченню безпеки і якості товарів, робіт, послуг, як в Україні, так і за рубежом.

Наміри України вступити у Всесвітню торгову організацію та інтегруватися в Європейське співтовариство вимагають зближення законодавства, що регламентує питання безпеки і якості товарів, робіт і послуг до законодавства країн з розвинутою ринковою економікою. Це повинно сприяти наданню виробникам і споживачам надійних гарантій захисту їх прав, а також створенню умов для існування цивілізованого ринку. Актуальність зближення законодавства, регламентуючого питання безпеки і якості товарів, робіт, послуг обумовлюється намірами України стати членом всесвітньої торгової організації.

Питання безпеки і якості товарів, робіт, послуг безпосередньо стосуються сфери захисту прав споживачів. Велика увага питанням безпеки і якості товарів, робіт, послуг приділена в прийнятій Кабінетом Міністрів України Програмі захисту прав споживачів на 2003-2005 р., зокрема, щодо розробки системи оповіщення населення про появу на ринку небезпечних для життя продуктів.

Раніше в науці досліджувались окремі аспекти діяльності державних органів, у повноваження яких входять і питання по забезпеченню безпеки і якості товарів, робіт і послуг. Зокрема, ними займалися В.А. Рубанова, С.Н. Жулинський, В.Н. Лопатин, С.А. Паращук, однак що стосується розвідки питань безпеки та якості через взаємодію державних органів з питань припинення реалізації контрафактної продукції, то вони є новими. Тому метою статті

є аналіз діяльності різних державних органів по забезпеченню якості товарів, робіт, послуг, зокрема, по припиненню реалізації підробленої контрафактної продукції.

У нашій країні права споживачів регламентує Закон України "Про захист прав споживачів" від 15.12.1993 р. [1], який хоча і не вирішив усіх проблем у цій сфері, але істотно підсилив захист прав споживачів, увівши нові підходи до правових методів такого захисту. Насамперед, Закон установив, що захист прав споживачів є обов'язком держави (ст.4) і чітко сформулював права споживачів, що підлягають захисту (ст.3), а також указав державні органи, що здійснюють цей захист і визначив їхню компетенцію.

Відповідно до закону, державний захист прав споживачів здійснює спеціально уповноважений орган державної виконавчої влади в сфері захисту прав споживачів (Держпотребзахист України) і його територіальні органи, місцеві державні адміністрації й органи місцевого самоврядування, а також судові органи. До внесення змін у 2002 році, як державний орган, що здійснює державний захист прав споживачів, закон називав Антимонопольний комітет України, але зазначеними змінами він був виключений. Ці зміни були викликані тим, що на практиці як такої діяльності до питань захисту прав споживачів Антимонопольний комітет не здійснював (мається на увазі робота безпосередньо зі споживачами), однак такий погляд здається поверхневим і необґрунтованим.

Є проблеми, вирішення яких можливе тільки завдяки взаємодії різних державних органів, в тому числі Антимонопольного комітету, зокрема, забезпечення безпеки і якості товарів, робіт, послуг. Прикладом може служити проблема реалізації підробленої контрафактної продукції.

Великі масштаби підробок характерні сьогодні як для України, так і для усіх країн ближнього зарубіжжя. Хоча точної статистики в цій сфері немає, за деякими оцінками рівень контрафакта в даний час складає: по відеопродукції – 50 %, аудіопродукції – 64 %, по промислових і продовольчих товарах – близько 50 %. У сфері програмного забезпечення рівень контрафакта в СНД коливається від 73 до 94 %, в Україні він складає 90 % [2, с.26].

Високі доходи і невеликий ризик притягнення до відповідальності роблять дуже “привабливою” діяльність такого роду. Треба констатувати той факт, що виробництво і реалізація підробленої продукції приводить до нанесення великих збитків економіки України, перешкоджає нормальному розвитку добросовісної конкуренції і цивілізованих ринкових відносин.

Так, підробки в більшості випадків є неякісними, не відповідають встановленим стандартам, нормам і правилам, таким чином, порушують права споживачів. Практика органів до питань захисту прав споживачів свідчить, що якість реалізованих товарів не завжди відповідає вимогам нормативних документів. Так, з метою контролю якості і безпеки товарів народного споживання Донецьким обласним управлінням до справ захисту прав споживачів у 2001 році перевірено 29,1 тис. суб'єктів господарювання сфери торгівлі. При цьому, майже у кожному з них (27 тисяч) встановлені порушення. На 15,2 тис. підприємствах допущене виробництво (реалізація) товарів неналежної якості. Зокрема, виявлено фальсифікованих алкогольних напоїв у кількості 304,7 декалітрів; тимчасово припинялася реалізація алкогольних напоїв у 555 підприємствах торгівлі. За результатами перевірок дотримання законодавства і правил торгівлі потюновими виробами 960-ти підприємств торгівлі, порушення виявлені на 91-му з них: відсутність документів, що підтверджують якість потюнових виробів виявлена на 24-х підприємствах; забраковано і зняте з реалізації через відсутність інформації про товари -12 тис. од., через сплив терміну придатності – 10,7 тис. од.; тимчасово припинялася реалізація потюнових виробів на 91 підприємстві. З перевірених 31 ринків порушення виявлені на кожному, зокрема, виявлено продаж товарів, якість яких не відповідає вимогам нормативних документів - у 106 випадках; продаж товарів без відповідних супровідних документів – у 523 випадках, з них: без документів, що засвідчують якість – 411, без документів, що засвідчують безпеку – 34; забраковано товарів на загальну суму 7,19 тис. грн.¹ Названі факти говорять про необхідність координації діяльності державних органів по забезпеченню безпеки і якості товарів, робіт, послуг.

Даний висновок також підтверджує аналіз зарубіжнього законодавства. Так, угорський Закон “Про заборону недобросовісної комерційної практики” від 20.11.1990 р. приділяє увагу питанням захисту прав споживачів, зокрема забороняє обман споживачів з метою збуту товарів.

Законом передбачене припинення не тільки помилкової реклами в ході реалізації товарів і послуг, але і будь-якої інформації, що вводить споживачів в оману.

До такої інформації відносяться: неточне твердження або неправильне уявлення точних фактів щодо істотних властивостей товару, його складу, використання, впливу на здоров'я і навколишнє середовище, некоректне порівняння товарів; приховування фактів невідповідності товарів вимогам правових положень, звичаїв; маркування товарів товарними знаками, що вводять в оману; реклама товарів, що не знаходяться в розпорядженні виробників або знаходяться в їхньому розпорядженні в недостатній кількості або в недостатньому асортименті. Введенням в оману споживача, відповідно до цього закону є не тільки розповсюдженню яких-небудь помилкових зведень, але і замовчування деяких властивостей товару [3, с.88].

У США рекламу контролюють Федеральні торгові комісії, що вважаються ведучим законодавцем і розробляють нормативної бази і займається захистом прав споживачів. У Канадському парламенті є постійно діюча комісія, що розробляє відповідні законодавчі акти, а Міністерство з питань захисту прав споживачів контролює виконання цих нормативних документів [4, с.3].

У Франції держава забезпечує захист споживачів через різні організації і служби. До них, насамперед, відносяться: Служба запобігання обману покупців і контролю за якістю товарів, яка підпорядкована Міністерству сільськогосподарства. Вона займається порушеннями кількісного і якісного характеру; її лабораторії стежать за дотриманням санітарних норм у торгівлі продовольчими товарами; Національний інститут споживання, створений у 1967 році, що є державною організацією і перебуває у віданні Міністерства споживання. В його задачу входить надання допомоги об'єднанням споживачів, зокрема, з тестування продукції, а результати публікуються в журналі “50 millions de consommateurs” (“50 мільйонів споживачів”) [5, с.178].

Англійський закон “Про справедливу торгівлю” 1973 р. устанавлює систему державних органів, покликаних забезпечувати “справедливу торгівлю”. До їх числа відносяться: Генеральний директор зі справедливої торгівлі, Консультативний комітет із захисту споживачів, а також Комісія з питань монополій і злиттів в області захисту прав споживачів. Закон надає Генеральному директору значні повноваження в забезпеченні прав споживачів на безпеку і якість товарів, робіт, послуг. Так, згідно ст.34 закону, він вправі жадати від конкретних осіб припинити ведення комерційної діяльності, що наносить збиток як економічним інтересам, так і здоров'ю і безпеці споживачів у Великобританії і що є, на його думку, несправедливою стосовно останнього. Цей закон визначає дії і повноваження Комісії з питань монополій і злиття з таких питань, як існування чи можливе існування монопольної ситуації, а так само здійснення або можливе здійснення злиття, що дає підстави для проведення розслідування. При цьому, під монопольною ситуацією мається на увазі така, коли не менш однієї четвертої всіх товарів даного виду, що поставляються в З'єднаному Королівстві, поставляється тією самою особою; або не менш однієї четвертої частини всіх товарів даного виду, що поставляються в З'єднаному Королівстві, поставляються учасниками однієї

¹ Річний звіт Донецького обласного управління по захисту прав споживачів (2001).

і тієї ж групи взаємозалежних корпоративних утворень або учасниками такої групи; або не менш однієї четвертої частини всіх товарів даного виду, що поставляються в З'єднаному Королівстві, поставляються учасниками однієї і тієї ж групи, що складаються з двох або декількох осіб, названих у частині (2) цієї статті, або учасникам однієї і тієї ж групи, що складає з двох або декількох третіх осіб; або діє одне або кілька угод, результат яких виражений у тім, що товари визначеного виду взагалі не поставляються в З'єднаному Королівстві. (ст.6 розділу 1 закону). Закон також регулює питання конкуренції, відносячи їх до ведення Комісії з питань монополій і злиттів [6, с.50].

Слід зважити, що проблема захисту прав споживачів, це не тільки проблема захисту економічних інтересів споживачів (економічна сторона є характерною не тільки для громадян-споживачів, а також і для суб'єктів господарської діяльності – у цьому випадку мова йде про захист економічних інтересів і ділової репутації товаровиробників), але і проблема захисту життя і здоров'я споживачів. Як відомо, неякісні контрафактні продовольчі товари можуть спричинити отруєння, а неякісні контрафактні промислові товари - до різних каліцтв під час експлуатації цих товарів.

Названі факти говорять про необхідність координації діяльності різних державних органів по забезпеченню безпеки і якості товарів, робіт, послуг. Це тим більше важливо тому, що досвід розвитку ринкових відносин вказує: не слід сподіватися на розвиток чесної і сумлінної конкуренції за рахунок саморегулюючих механізмів ринку. У сформованій ситуації існує гостра необхідність впливу держави на забезпечення безпеки і якості товарів, робіт, послуг.

Закон України "Про захист прав споживачів" передбачає право спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади в сфері захисту прав споживачів і його територіальних відділень перевіряти у суб'єктів господарської діяльності сфери торгівлі, громадського харчування і послуг якість товарів (робіт, послуг), а також дотримання правил торгівлі і надання послуг; відбирати в суб'єктів господарської діяльності сфери торгівлі, громадського харчування і послуг зразки товарів для перевірки їхньої якості. Як санкції застосовується право забороняти або тимчасово припиняти діяльність суб'єктів, що хазяюють, а також накладати штрафи за реалізацію недоброякісної контрафактної продукції.

Однак для забезпечення безпеки і якості товарів, робіт, послуг, зокрема виявлення фактів реалізації контрафактної продукції, корисними були б масштабні перевірки, які слід проводити антимонопольними органами разом із органами внутрішніх справ, органами до питань захисту прав споживачів і інших структур з наступним інформу-

ванням громадськості і ділових кіл про результати перевірок, наприклад, через засоби масової інформації. Налагоджена координація зусиль багатьох органів необхідна і тому, що виробництво і реалізація підробленої продукції в багатьох випадках являє собою «букет» правопорушень і злочинів, припинення яких входить у компетенцію різних державних структур.

Проведений аналіз підтверджує, що захист прав споживачів у європейському законодавстві варто розглядати як складову частину європейського антимонопольного законодавства. Тут норми права, що захищають права споживачів, являють собою третю ланку, що замикає відносини між виробниками і споживачами. Перші дві - це конкурентне й антимонопольне законодавство [7, с.352].

Практика й аналіз діючого законодавства нашої країни, прийняття України в Раду Європи, а також прагнення стати членом Всесвітньої Торгової організації, вимагають подальшого удосконалення правової бази господарювання (у тому числі питань забезпечення безпеки і якості товарів, робіт, послуг), її реформування відповідно до законодавства світових об'єднань (ГААТ, Ради Європи й інших).

Вищевикладене дозволяє зробити наступний висновок: розуміння великої суспільної небезпеки контрафактних дій і їхня широка розмаїтість говорить про те, що ефективна боротьба з ними можлива тільки завдяки тісному співробітництву і взаємодії органів, що здійснюють забезпечення безпеки і якості товарів, робіт, послуг.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про захист прав споживачів» від 15.12.1993 р., № 1023-ХІІ // ВВСУ. -1991. -№ 30. -Ст.379.
2. Старостин А. Задачі ГУБЕП МВС Росії в захисті об'єктів інтелектуальної власності // Промислова власність. -2002. -№ 4.
3. Еременко В.И. Венгерское законодательство о запрете недобросовестной коммерческой практики // Законодательство и экономика. -1996. -№ 9-10. -С.84-88.
4. Ермаков В. С правовым нигилизмом настало время кончать // Деловые новости. -1996. -№ 11. -С.3.
5. Крие А., Жаллэ Ж. Внутренняя торговля. -М.: Прогрес-Универс, 1993. -197 с.
6. Гражданское, торговое и семейное право капиталистических стран: Сб. нормат. актов /Под ред. В.К. Пучинского, М.И. Кулагина. -М.: Изд-во УДН, 1989. -С.48-50.
7. Мамутов В.К., Чувпило О.О. Господарче право зарубіжних країн: Підручник. -К.: Ділова Україна, 1996. -352 с.

Надійшла до редколегії 24.09.2004

ZVEREVA E.V. DEYATEL'NOST' GOSUDARSTVENNYKH ORGANOV PO OBEESPЕCHENIU BEZOPASNOSTI I KACHESTVA TОВАРОВ, РАБОТ, УСЛУГ (ВОПРОС ПРЕКРАЩЕНИЯ РЕАЛИЗАЦИИ КОНТРАФАКТНОЙ ПРОДУКЦИИ)

Представлен анализ правового регулирования деятельности государственных органов по обеспечению безопасности и качества товаров, работ, услуг, как в Украине, так и за рубежом.

ZVEREVA E.V. ACTIVITY STATE ORGANS ON THE SAFETY AND QUALITIES OF THE GOODS, WORKS, SERVICES (QUESTION OF THE TERMINATION OF REALIZATION COUNTERFEIT PRODUCTION)

The analysis of legal regulation of activity of the state organs on a safety and qualities of the goods, works, services as in Ukraine, and abroad is submitted.